

2. Малахова О.В. Реалізація інституту сприяння захисту у кримінально-процесуальному доказуванні: Автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 / Малахова Ольга Валентинівна. – Одеса, 2016. – 23 с.

Ключові слова: засади кримінального провадження, право на захист, ознайомлення з матеріалами досудового розслідування до його завершення, недопустимість розголошення відомостей досудового розслідування, судовий контроль.

Ключевые слова: принципы уголовного производства, право на защиту, ознакомление с материалами досудебного расследования до его завершения, недопустимость разглашения сведений досудебного расследования, судебный контроль.

Key words: the bases of criminal proceedings, the right to protection, familiarization with the materials of the pre-trial investigation until its completion, the inadmissibility of disclosure of information of pre-trial investigation, judicial control.

ЗИНЬКОВСЬКИЙ ІГОР ПЕТРОВИЧ

Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірант кафедри кримінального процесу

ПОВНОВАЖЕННЯ СЛІДЧОГО СТОСОВНО ВИКОНАННЯ УХВАЛИ СЛІДЧОГО СУДДІ ПРО ТИМЧАСОВЕ ОБМЕЖЕННЯ У КОРИСТУВАННІ СПЕЦІАЛЬНИМ ПРАВОМ ТА УХВАЛИ СЛІДЧОГО СУДДІ ПРО ВІДСТОРОНЕННЯ ВІД ПОСАДИ

Повноваження слідчого стосовно виконання ухвали слідчого судді про застосування заходів забезпечення кримінального провадження передбачені у КПК України, хоча і не деталізуються у відповідних нормах. Указання на слідчого як суб'єкта виконання такої ухвали характерно для тимчасового доступу для речей і документів, арешту майна, особистого зобов'язання (слідчий здійснює контроль за виконанням особистого зобов'язання), особистої поруки (слідчий здійснює контроль за виконанням зобов'язань про особисту поруку), застосування електронних засобів контролю. Проте, відповідні положення КПК України, по-перше, не вичерпують повноважень слідчого щодо виконання ухвали слідчого судді про застосування заходів забезпечення кримінального провадження, по-друге, надто узагальнено регламентують межі повноважень слідчого. У зв'язку з цим слід розглянути такі повноваження слідчого із урахування специфіки різновиду заходу забезпечення кримінального провадження, а саме тимчасового обмеження у користуванні спеціальним правом та відсторонення від посади.

Стосовно тимчасового обмеження у користуванні спеціальним правом відмітимо, що попри пряму вимогу ст. 152 КПК України про необхідність зазначення переліку документів, які посвідчують користування спеціальним правом та які підлягають вилученню на час тимчасового обмеження у користуванні спеціальним правом, не завжди відповід-

ні відомості містять в ухвалях слідчих суддів [1], що, в свою чергу, викликає питання щодо виконання такої ухвали. Відповідно, ухвали слідчих суддів демонструють різні підходи стосовно доручення виконання цього заходу забезпечення кримінального провадження: слідчому [2]; уповноваженим особам (у частині зберігання документів) [3]; центру ДАІ [4]; взагалі не вказується, кому доручається виконання [5]; контроль за виконання ухвали покладається на слідчого [6]; копія ухвали направляється прокурору, ВДАІ [7].

Разом з тим, вирішення цього питання має бути диференційоване залежно від того, чи вилучалися документи, які посвідчують користування спеціальним правом. У разі, якщо документи були вилучені, то п. 5 Порядку передачі на зберігання тимчасово вилучених під час кримінального провадження документів, які посвідчують користування спеціальним правом, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 19 листопада 2012 р. № 1104 передбачає, що у разі задоволення клопотання документи не пізніше наступного робочого дня після отримання слідчим, прокурором відповідної ухвали слідчого судді надсилаються разом з копією такої ухвали рекомендованим листом на зберігання центральному органу виконавчої влади, що здійснює контроль (нагляд) у відповідній сфері. В останній день строку тимчасового обмеження у користуванні спеціальним правом центральний орган виконавчої влади надсилає документи рекомендованим листом слідчому, прокурору, від якого вони надійшли, для вирішення питання про повернення таких документів володільцю.

Якщо ж документи не були вилучені, то питання їх фактичного вилучення є проблемним. Як зазначає В.І. Фаринник стосовно процедури вилучення відповідного документа, то слідчою та судовою практикою дане питання вирішується наступним чином: суд у своєму розпорядженні про виконання судового рішення в регулятивній частині вказує документ, який необхідно вилучити, та орган, якому необхідно його передати; слідчий самостійно вилучає документ або надає відповідному органу доручення з необхідністю вилучити такий документ, до цього доручення додається копія ухвали слідчого судді про застосування тимчасового обмеження у користуванні спеціальним правом [8, с. 212]. Проте, це викликає певні зауваження.

Адже у кримінальному провадженні слідчий, прокурор, інша уповноважена службова особа мають право тимчасово вилучити документи, які посвідчують користування спеціальним правом, у законно затриманої ними особи в порядку, передбаченому статтею 208 КПК України. Інших випадків тимчасового вилучення цих документів не передбачено, як і не передбачено прямо, кому слідчий суддя може доручити таке вилучення. Якщо йдеться про право керувати транспортними засобами, то слідчий суддя не може доручити виконання управління патрульної поліції, адже цей суб'єкт не є учасником кримінального провадження та, відповідно, не може застосовувати примус до підозрюваного. В той же час, слідчий, якщо підозрюваний не видасть йому документи, які посвідчують користування спеціальним правом,

фактично позбавлений важелів впливу на підозрюваного: адже з метою вилучення документів не може бути проведено тимчасовий доступ (оскільки це інший та самостійний захід забезпечення кримінального провадження), не може ініціювати обшук у житлі чи іншому володінні особи (враховуючи, що вилучення таких документів не є метою обшуку). Таким чином, слід констатувати, що чинне кримінальне процесуальне законодавство нечітко регламентує питання виконання ухвали слідчого судді у разі, якщо документи, які посвідчують користування спеціальним правом.

Ухвала слідчого судді про відсторонення від посади має містити відомості про порядок її виконання (п. 4 ч. 3 ст. 157 КПК України). Копія ухвали надсилається особі, яка звернулася з відповідним клопотанням, підозрюваному чи обвинуваченому, іншим заінтересованим особам не пізніше дня, наступного за днем її постановлення, та підлягає негайному виконанню в порядку, передбаченому для виконання судових рішень. Аналіз ухвал слідчих суддів показує, що не завжди дотримується правило стосовно вказання в ухвалі відомостей про порядок її виконання [9] або вказується, що ухвала виконується негайно слідчим, прокурором, без уточнень, якими саме [10]. Є випадки, коли виконання ухвали покладається на слідчого [11], контроль за виконанням ухвали покладається на слідчого [12].

Враховуючи специфіку цього заходу забезпечення кримінального провадження, а також те, що фактичні дії із відсторонення підозрюваного від посади здійснюються керівництвом органу, підприємства, установи, організації, у якому він працює, або іншою особою, у випадках, передбачених законодавством, то на слідчого саме виконання ухвали покладено бути не може. Відмітимо приклад, коли виконання ухвали про відсторонення від посади директора Марганецької дитячо-юнацької спортивної школи було покладено на начальника управління освіти виконавчого комітету Марганецької міської ради [13]. Слідчий, натомість, може частково здійснювати контроль за виконанням ухвали про відсторонення від посади; на практиці слідчий зобов'язує осіб, які фактично виконують дії із відсторонення підозрюваного від посади, повідомити про таке відсторонення. Інших повноважень стосовно контролю за виконання цієї ухвали слідчий немає. Саме тому, як видається, з урахуванням положень ст. 157 КПК України, не покладати на слідчого виконання ухвали, адже безпосередньо слідчий її не виконує, а покладати на слідчого контроль за виконанням ухвали, уточнюючи в ухвалі, у чому він має проявитися.

Як зазначено в Узагальненні судової практики щодо розгляду слідчим суддею клопотань про застосування заходів забезпечення кримінального провадження (витяг) 2014 р., слід звернути увагу на те, що слідчий суддя, суд, постановляючи ухвалу про відсторонення від посади, зазначають у ній перелік документів, які посвідчують обіймання особою посади та які підлягають поверненню особі або вилученню на час відсторонення від посади. Ухвалою слідчого судді Галицького районного суду м. Львова від 15.02.2013 задоволено клопотання старшого

слідчого в ОВС ВРОВС і 30 СУ ГУ МВС України в Львівській області В. про відсторонення від посади директора підприємства Г. строком на 2 місяці. В ухвалі слідчий суддя зазначив про те, що на час відсторонення від посади вилученню підлягають документи, які посвідчують обіймання ним посади [14]. Проте, такі випадки є поодинокими, і в ухвалях це не вказується. Як видається, це пов'язано із певною невизначеністю у тому, ким мають або можуть вилучатися документи, та кому вони мають передаватися для зберігання. Логічним та послідовним є передавання цих документів слідчому, якщо на нього покладено контроль за виконанням ухвали, адже саме він відповідальний у тому числі за законність та своєчасність здійснення процесуальних дій. Проте, питання зберігання таких документів не визначено; тому можна запропонувати поширити дію Порядку передачі на зберігання тимчасово вилучених під час кримінального провадження документів, які посвідчують користування спеціальним правом, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 19 листопада 2012 р. № 1104, і на документи, які посвідчують обіймання особою посади та які вилучені на час відсторонення від посади, про що внести зміни до зазначеного Порядку.

Таким чином, повноваження слідчого стосовно виконання ухвали слідчого судді про тимчасове обмеження у користуванні спеціальним правом та ухвали слідчого судді про відсторонення від посади потребують уточнення у КПК України для забезпечення належної правової процедури застосування таких заходів.

Список використаної літератури:

1. База даних «Єдиний державний реєстр судових рішень». [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/30332920>
2. База даних «Єдиний державний реєстр судових рішень». [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/58817151>
3. База даних «Єдиний державний реєстр судових рішень». [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/58466658>
4. База даних «Єдиний державний реєстр судових рішень». [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/47765420>
5. База даних «Єдиний державний реєстр судових рішень». [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/30332920>
6. База даних «Єдиний державний реєстр судових рішень». [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/45436250>
7. База даних «Єдиний державний реєстр судових рішень». [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/47734232>
8. Фаринник В.І. Застосування заходів забезпечення кримінального провадження: теорія та практика: монографія / В.І. Фаринник. К.: Алерта, 2017. 548 с.
9. База даних «Єдиний державний реєстр судових рішень». [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/55501478>
10. База даних «Єдиний державний реєстр судових рішень». [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/79346940>
11. База даних «Єдиний державний реєстр судових рішень». [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/55385004>

12. База даних «Єдиний державний реєстр судових рішень». [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/59161269>
13. База даних «Єдиний державний реєстр судових рішень». [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/68982816>
14. База даних «Єдиний державний реєстр судових рішень». [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/n0001740-14>

Ключові слова: слідчий, слідчий суддя, ухвала, тимчасове обмеження у користуванні спеціальним правом, відсторонення від посади.

Ключевые слова: следователь, следственный судья, определение, временное ограничение в пользовании специальным правом, отстранение от должности.

Key words: investigator, investigating judge, ruling, temporary restriction of the enjoyment of a special right, suspension from office.

КАВЕЦЬКА ВАЛЕРІЯ СЕРГІЇВНА

Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірант кафедри кримінального процесу

УЧАСТЬ ЛІКАРЯ ПРИ ДОПИТІ НЕПОВНОЛІТНЬОГО У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ

Необхідність мати додаткові гарантії забезпечення прав і законних інтересів у справах за участі неповнолітніх, зумовлена положеннями Конституції України, вимогами, які передбачені міжнародними стандартами в цій галузі, зокрема Конвенцією ООН «Про права дитини» від 20 листопада 1989 р. [1] і Мінімальними стандартними правилами ООН щодо здійснення правосуддя щодо неповнолітніх («Пекінські правила») від 29 листопада 1985 р. [2].

Згідно з ч. 1 ст. 226 КПК України допит малолітньої або неповнолітньої особи проводиться у присутності законного представника, педагога або психолога, а за необхідності – лікаря, а відповідно до ч. 1 ст. 354 КПК України допит малолітнього свідка і, за розсудом суду, неповнолітнього свідка проводиться в присутності законного представника, педагога чи психолога, а за необхідності – лікаря [3].

Якщо у статті 226 можна говорити про логічність твердження, то у ч. 1 ст. 354 виникає деяка тавтологія. Зокрема, участь законного представника, педагога, психолога, лікаря вирішується за розсудом суду. Тобто суд не зобов'язаний залучати їх до участі, а лише за необхідності постановляє ухвалу про залучення. Тому, на нашу думку, і законний представник, і педагог, і психолог, і лікар залучається при судовому допиті неповнолітнього за необхідності. А тому в ч. 1 ст. 354 вираз «а за необхідності» вважаємо є недоцільним.

У загальному, необхідними випадками, які потребують участі лікаря при проведенні за участю малолітньої або неповнолітньої особи, слід